

VELKÉ KNIŽNÍ DOBRODRUŽSTVÍ

ANEB JAK SE DĚLÁ KNÍŽKA

HOST

Tato kniha má **pevnou vazbu**. To znamená, že pod potišťenou obálkou se skrývají kartonové desky, které celou knížku chrání před poničením.

Tomuto otvoru v deskách se říká **výsek**. Může mít různý tvar. Tady funguje jako okno do knížky.

Líst papíru, který spojuje vnější desky a blok stránek, se jmenuje **předsádka**.

Ofsetový papír je matný – na rozdíl od křídového papíru, který je zářivější, protože je z obou stran natřený křídovou vrstvou. Ofsetový papír je pórovitý a tiskařské barvy se do něj více vpíjejí, proto na křídovém papíře působí barvy živěji. Ofsetový papír je ale zase na dotek příjemnější než studená křída.

VELKÉ KNIŽNÍ DOBRODRUŽSTVÍ

ANEB JAK SE DĚLÁ KNÍŽKA

PŘELOŽILA EVA SLÁDKOVÁ

HOST BRNO 2024

Velikost písma se uvádí v bodech a znamená vlastně výšku písma. Velikost písma v této knize je 10 bodů, což převedeno do měrné soustavy znamená výšku asi 3,7 mm velkého písmene I.

Text v knize může být vysázen různými typy písma. Říká se jim **fonty**. Pro větší texty v knize jsme použili písmo Lota Grotesque, poznámky na této dvoustraně jsou pro změnu vysázené písmem Marydale, které připomíná ručně psaný text.

Milé čtenářky a milí čtenáři,

netuším, kde ani jak jste objevili tuto knížku. Možná to byl dárek? Nebo náhodný objev na pultu knihkupectví? Nebo jste si ji snad vypůjčili v místní knihovně? Ať už jste k ní přišli jakkoli, jsem šťastný, že se vám dostala do rukou. Protože kniha bez čtenáře je jako želva bez krunýře, zkratka nedává žádný smysl.

Abych se vám přiznal, původně jsem zamýšlel napsat knihu na jiné téma, ale moje redaktorka mě přesvědčila, abych vám odhalil zákulisí zrodu knihy. Ponořil jsem se do tématu výroby knihy opravdu do hloubky.

Připravte se, že se dozvíte hromadu věcí o knihách a lidech, kteří je dělají. Uvědomil jsem si, že při vydávání knih jde hlavně o týmovou práci. Navštívil jsem redakci nakladatelství, ateliér ilustrátorky, knihkupectví i knihovnu, mluvil s grafiky nebo tiskaři, pronikl na velmi tajné porady... a to vše jen proto, abych vám mohl prozradit všechna tajemství těchto výjimečných profesí. Velké knižní dobrodružství může začít!

Autor

Autor

U samého zrodu knihy samozřejmě stojí autor nebo autorka. Když se mluví o autorovi, okamžitě si vybavíme někoho, kdo píše romány. Jenže chyba lávky: romány tvoří jen malou část toho, co se vydává. Existuje nějaká souvislost mezi komiksem, školní učebnicí a turistickým průvodcem? Ano, všechny tři mají nějakého autora, který je napsal. Naštěstí stále ještě platí, že ve většině případů jde o živého člověka, ale vycházejí už i knihy, které vygenerovala umělá inteligence. Ať už si autor vymýšlí vlastní příběhy, nebo nám zprostředkovává nějaké vědomosti, bere nás na návštěvu do svého světa. Číst proto znamená vnímat svět očima spisovatele nebo spisovatelky.

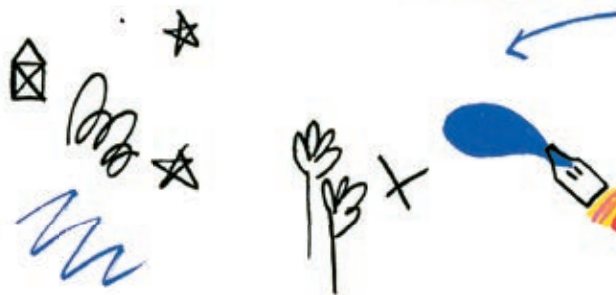

Jak se rodí nápad na knihu?

Někdo nejdřív dlouhé roky bádá, a kniha je tak výsledkem jeho hlubokého zájmu o nějaké téma. Jindy ale nápad přijde jako blesk z čistého nebe. Anglická spisovatelka Mary Shelleyová například sepsala svůj hororový román Frankenstein na základě děsivého snu, který se jí zdál. J. K. Rowlingová zase dostala nápad na román o kouzelnickém učni Harrym Potterovi, když zrovna cestovala vlakem. Než dojela z Manchesteru do Londýna, už měla v hlavě načrtnuté hlavní postavy i základní dějovou linku.

Rukopisy významných spisovatelů

vypovídají mnoho o způsobu jejich práce. Například Marcel Proust odevzdával rukopisy plné škrtačků a čmáranic, s mnoha přepsanými odstavci na okrajích papíru. Když chtěl do textu přidat dlouhé pasáže, které se už na stránku sešitu nevešly, napsal je na lístek papíru, který na okraj stránky zkrátka přilepil. Chudák redaktor!

~~Moje velká encyklopedie~~
~~želv~~
~~Želvy, rukověť želviho nadšence~~
~~Objevte svět želv~~
ŽELVY

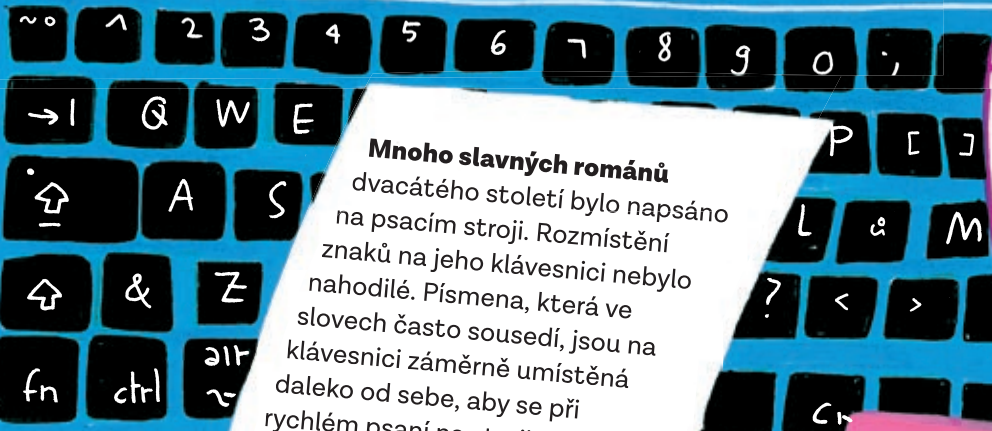
Hledá se rukopis! Někdy se stane, že se rukopis nešťastnou náhodou ztratí. Jako se to stalo třeba básníku Petru Hruškovi, který rukopis hotové sbírky svých krátkých textů zapomněl ve vlaku. Přestože autor i nakladatelství žádali veřejnost o pomoc při hledání, Hruškovy sešity se nikdy nenašly a básníkovi nezbylo nic jiného než sbírku napsat znovu. Samozřejmě v úplně jiné podobě.

Proč je někdy dobré neposlouchat? Německy píšící pražský spisovatel Franz Kafka publikoval za svého života jen několik povídek. Za jeho celosvětovou proslulost může neposlušný Max Brod. Kafkovo poslední přání znělo: „Po mé smrti všechny moje rukopisy spal!“ Kdyby ho Brod poslechl, Kafkova geniální díla jako *Proces* či *Zámek* by nikdy nevyšla.

Jméno autora na obálce knihy není vždycky jeho pravým jménem. Někteří spisovatelé se schovávají za pseudonym. Třeba proto, aby chránili své pseudonym. Třeba proto, aby skandálem, nebo před politickým pronásledováním. Z historického pohledu bývalo psaní výsadou vzdělaných mužů. Když se chtěla jako spisovatelka prosadit žena, někdy sáhla po mužském jménu. Například Aurore Dupinová zvolila mužské jméno George Sand, nebo Charlotte Brontëová začala publikovat pod pseudonymem Currer Bell. Jednu věc mívají pseudonymy společnou – jsou úderné, zapamatovatelné a často znějí lépe než původní autorovo jméno. Schválně, co si zapamatujete snáz? Samuel Langhorne Clemens, nebo Mark Twain?

esc →

Mnoho slavných románů dvacátého století bylo napsáno na psacím stroji. Rozmístění znaků na jeho klávesnici nebylo nahodilé. Písmena, která ve slovech často sousedí, jsou na klávesnici záměrně umístěná daleko od sebe, aby se při rychlém psaní na stroji o sebe jednotlivá kladívka s kovovými písmenky nezasekávala.

V dnešní době píše většina autorů knihy rovnou do počítače. I když u moderních klávesnic počítačů a notebooků odpadá potíž se zasekáváním kladívek, přesto respektují tradiční rozložení kláves. Různé země ale mají své zvláštnosti – v anglofonním světě se používají klávesnice zvané QWERTY podle horní řady písmen. V německy mluvících zemích a v zemích bývalého Rakouska-Uherska, tedy i u nás, se používá klávesnice QWERTZ s prohozenými písmeny Y a Z.

Na španělské klávesnici najdeme navíc znak zvaný tilda (vlnovka nad n: ñ) nebo obrácený vykřičník (¡). Japonská klávesnice je zase fonetická a funguje na bázi textového procesoru, který přepisuje slova do znaků obrázkového písma.

Ne vždycky vznikne kniha

tak, že autor dostane nápad a hned začne psát. Někdy může autora oslovit s konkrétním námětem na nějakou knihu nakladatelství.

S projektem na dětskou knížku zase často přichází výtvarník nebo výtvarnice a text pak vzniká až na základě ilustrací.

Kolik si vydělá autor? Obvykle dostává procenta z prodeje knihy. Například pokud se kniha prodává za 399 Kč a spisovateli podle smlouvy patří 10 % z prodejní ceny, potom za každý prodaný kus dostane 39,90 Kč. Jeho dílek koláče tedy není příliš velký. Jenže celou polovinu tohoto koláče spolknou distribuce, která knihu dodává na prodejní pulty, tedy knižní velkoobchody a knihkupectví. Z té druhé půlky koláče pak nakladatel musí zaplatit nejen autorovi, ale také případnému ilustrátorovi a dále uhradit náklady za redakci, grafiku, sazbu, papír a tisk. Někdy autoři dostanou zálohu na honorář, která jim zůstane bez ohledu na to, kolik výtisků se skutečně prodá. Přesto je v Česku jen málo lidí, kteří se dokážou uživit pouze psaním knih.

Ve dvou se to lépe táhne? Psaní bývá nejčastěji osamělou činností, ale nemusí tomu tak být vždy. Psát romány jde totiž i ve dvou. Příkladem může být Lars Kepler, autor severských detektivek, které hltá celý svět. Ve skutečnosti jde o pseudonym, za kterým se skrývají manželé Alexander a Alexandra Ahndorilovi.

Někteří spisovatelé často a rádi vystupují na veřejnosti, jiní zůstávají raději v ústraní. A někomu se to daří lépe než jiným. Dodnes se vedou spory o to, kdo je ve skutečnosti Elena Ferrante, italská spisovatelka a autorka desítek románů, z nichž nejznámější je *Geniální přítelkyně*, přeložený do více než padesáti jazyků a zfilmovaný pro HBO. Navzdory úsilí literárních vědců i bulvárních novinářů zůstává pravá identita autorky v anonymitě.

00

Vážený pane, děkuji vám za zasláný rukopis. Obávám se však, že želvy nejsou příliš nosným tématem, a navíc jsme vám loni vydali knihu, která se želvami také zabývala. Možná byste mohl přijít s návrhem na publikaci pojednávající o některé z vašich dalších vášní, třeba...

Redaktorka

Do nakladatelství denně přichází mnoho rukopisů od lidí, kteří doufají v jejich vydání. Ovšem jen úplně mizivá část z nich se nakonec objeví na pultech knihkupectví. Než začne redaktorka na nějakém rukopisu opravdu pracovat, důkladně se rozmyšlí: povolá do zbraně svou intuici, vnímavost a znalost knižního trhu, aby se pustila jen do projektů, kterým bezvýhradně věří. Má rovněž za úkol vyčmúchat nové talenty, ať už autory, nebo ilustrátory... Pokud některý z rukopisů přijme, neznamená to, že vyjde v podobě, v jaké ho nakladatelství dostalo. Často je nutné, aby ho autor důkladně přepracoval. Pokud se vydává původně cizojazyčná kniha, tak se musí nechat přeložit. K některým knihám se zase doplňují ilustrace. Pak přicházejí na řadu korektury, výběr formátu a papíru, grafické zpracování a sazba. Redaktorka proto nepracuje na knize sama, ale s celým týmem profesionálů. Nakonec knihu přebírá marketingové oddělení, které je zodpovědné za to, aby se kniha dostala do prodeje a do povědomí čtenářů.

Podle Svazu českých knihkupců a nakladatelů existuje v České republice přes šest tisíc registrovaných nakladatelství, z toho ale jen třetina, tedy zhruba 2 000, knihy aktivně vydává. Některá z nich publikují jen několik knih ročně, jiná mají podobu obřích vydavatelských domů. Některá nakladatelství mají široký záběr titulů, jiné se specializují na určitý žánr.

Než nějaký text vyjde v knižní podobě, může se na základě spolupráce mezi autorem a redaktorem zásadně přepsat. Změny se mohou týkat jak stylu, tak i zápletky, rozuzlení děje, postav nebo rytmu vyprávění. Redaktor je tedy takový literární poradce. Gordon Lish, nakladatel amerického spisovatele Raymonda Carvera, se tohoto úkolu ujal s opravdovou vervou. Proti spisovatelově vůli vyškrtal rozsáhlé odstavce a drasticky tak zkrátil délku autorových povídek, čímž vytvořil suchý, syrový, minimalistický styl, díky němuž se Carver proslavil.

Není redaktor jako redaktor. Redaktor má na starosti hodně věcí a nese za ně odpovědnost. I proto se mu někdy říká odpovědný redaktor. V rámci nakladatelství ale najdete mnoho dalších profesionálů, bez nichž by se redaktor neobešel. Jsou tu projektoví koordinátoři, art direktori, grafici, sazeči, techničtí redaktoři, kteří hlídají technické náležitosti připravovaných knih, vedoucí edičních řad, jazykoví redaktoři nebo korektoři, jejichž úkolem je ohlídat jazykovou správnost textů, účetní, marketingoví specialisté, lidé, kteří mají na starost kontakt s médii nebo naopak s autory... Čím větší nakladatelství, tím víc se jednotliví zaměstnanci specializují na jednu konkrétní činnost. V malých nakladatelstvích musí naopak jeden člověk zastávat několik profesí najednou.

**MYSLI
POZI-
TIVNĚ**

Velké knižní dobrodružství - maketa

ZUBAŘ
úterý
13.30

vyžádat
si vzorky
papíru

Než se z rukopisu stane kniha, je často nutné naplánovat její rozložení, zvláště když se jedná o knížku s obrázky. Jde o důležitou etapu mezi rukopisem a tištěnou knihou. V případě složité ilustrované knihy, jako je tato, si redaktorka s grafikem vyrobí takzvanou maketu, ve které si dopředu rozvrhnou umístění ilustrací a úseků textu podle toho, jak se má odvíjet příběh. Díky maketě se také dozvědí, kolik stran bude vytištěná kniha mít.